

CRÍTICA

Raimon Galí entre la innocència i l'heroisme

MEMÒRIES

Raimon Galí, *Memòries*.
PROA. Barcelona, 2004.

JOAN TRIADÚ

XAVIER CARRION

RAIMON GALÍ EN UN MOMENT DE LA PRESENTACIÓ DE LES SEVES MEMÒRIES

M'he empassat aquest llibre en poques hores i n'he subratllat un bon nombre de frases o de paràgrafs. No és una obra per discutir-la sinó per afrontar-la, per mirar-la de cara i esperar una resposta interior. L'interlocutor és múltiple, innúmer si es vol. Si ens traiem la careta ho podem ser tots els catalans. Com el títol d'una bona part de les 4.000 pàgines publicades per l'autor, *Signe de contradicció*, se li veu ja des del principi que no ve a portar la pau, tot i que la té ben guanyada. En les belles pàgines dels tres primers capítols (*El jardí de les meravelles*, *Intermezzo* i *El jardí de la llibertat: Blanquerna*) ja s'entravessen la innocència i l'heroisme. Són els anys d'infància i de la primera adolescència, mentre cau la Catalunya "d'en Prat" –títol d'un dels seus llibres– i entra la de l'intent de l'ofec "d'en Primo" i la resposta que arrenca amb Macià i que arriba fins als tres dies de la República Catalana. Llavors es conjuguen innocència i heroisme, en la pàgina (59) més important del llibre: és quan el jove batxiller es quadra davant del seu pare, el pedagog Alexandre Galí, director de l'escola, i diu que vol fer la carrera militar. A partir d'aquí, l'autor s'ha tret la careta, involuntària, que portava. L'interlocutor, el lector (per la conveniència de tot lector implicat en el que llegeix i per decència) ha de fer el mateix. Així ens entendrem.

M'adono, tanmateix, que he tractat poc Raimon Galí. Només em cita una sola vegada, enmig d'altres noms. Es refereix, però, pel que diu, encara que sense precisar-ho, a una ocasió per a mi memorable. En retornar a Catalunya, els redactors dels *Quaderns de l'exili* feien una ronda de contactes personals i un vespre es van presentar al carreró de les Carolines on jo vivia amb els meus pares. A l'habitació que era despatx i dormitori hi estàvem justos. Els vaig trobar forts i generosos i malgrat

que anessin de paisà em semblava que els veia d'uniforme. Generació llunyana i altiva, mentre nosaltres ens havíem fet tot de galeries de talps i rosegàvem les arrels. D'altra banda, si jo tampoc no acceptava la derrota, i amb aquest esperit m'havia fet de Front Nacional, havia sofert aquella guerra sense que em toqués participar-hi i com a membre del poble ras a la rereguarda vaig saber ben aviat (com tothom) que amb les iniquitats que es permetien o no es podien evitar i la desorientació política, per a Catalunya la guerra estava perduda... Poc podia dir res d'això, ni hi esqueïa, a aquells homes-nassos. Sí que vam parlar sobretot d'ensenyament del català. De represa.

LA POSTGUERRA MÉS DURA

En aquest llibre, el millor de tots, crec, Raimon Galí presenta, sense fer-ne escarafalls ni tampoc dramatitzar, la seva postguerra més dura. Ja ho havia explicat amb més detall i més de prop. Aquí hi ha un distanciament fred, més cruent que la carn viva de la cremada. Jo ho sabia indirectament i me'n dolia. L'escoltisme, el CC i altres línies d'actuació no confluen amb les meves (perquè eren d'un estament benestant i

d'un catolicisme amb denominació d'origen, mentre que el meu era privat, de convers, sense marca) però per diversos amics, i fins i tot parents, me n'arribaven informacions. A *Recalada (Història dels anys cinquanta: 1948-1962)* Raimon Galí dedicava, ara fa vint anys, més de tres-cents pàgines al planteig de la lluita i la desfeta del seu ideal, encarnat en el moviment espiritual que en aquestes memòries anomena un *sursum*, títol de la primera part (i de gran part) del llibre i de les *Memòries* pròpiament dites. Però el sentit de tot cal cercar-lo (i mirar de trobar-lo!) a la segona part, titulada *Divertimento. Reflexions sobre la innocència i l'heroisme*. Fóra una banalitat imperdonable voler fer res més que un esment d'aquestes trenta pàgines d'epíleg, el qual, segons l'autor, és "un intent de situar la via cristiana al llarg de la història", però que alhora ens fa participar d'un *divertimento* de lectures que tracen l'itinerari cultural i de la plenitud existencial, essencialment i radicalment religiosa de Galí.

Fins i tot és un deure declarar que cal començar pel final per entendre el començament. En la fi hi ha el principi. Només així es pot afrontar la lectura que el llibre exigeix. Com he

llegit fa poc a la darrera lliçó d'un eminent professor de filosofia jubilat, Pere Lluís Font, "davant de la grandesa si no hi ha admiració no hi pot haver coneixement, i si no hi ha coneixement la crítica és niciesa presumptuosa". La meva admiració per l'home i pel líder em portà fa molts anys a un coneixement frontal de la seva visió de Catalunya i amb ella, sense fissures, d'unes realitats incommovibles de fe i de cultura. Així vaig poder, en l'amistat, instal·lar-me en la diferència crítica. Quan Raimon Galí declara que "en pocs anys la figura sòlida de Joan Sales fou substituïda literalment per la de l'Espriu", haig de plantar-me i dir-li que no, ja que tots dos són, alhora, diferents i necessaris (i no sabia de què parlava aquell que tenia Espriu per "poeta de rajolí"); així, haig d'atribuir a un malentès tota relació entre el Consell Català d'Ensenyament i "la visió de Catalunya de Jordi Solé-Tura"; així també, en fi, un seguit d'informacions desconcertants fan néixer Òmnium Cultural d'unes propostes que *encapçalava* Joan Oliver i presenten l'entitat en la seva aparició d'una manera esbiaixada. De vegades les memòries no es poden escriure de memòria.

Però la petita història esdevé gran quan Raimon Galí es posa a ressenyar de valent el com i el perquè de la destrucció de la seva actuació de postguerra, el *sursum* (pàg. 154-160). Comença dient: "Cal que doni una explicació enraonada del que va passar entre els anys 1957 i 1960". Raimon Galí va comprovar que el seu guiatge no era seguit i visqué les doloroses experiències de veure's desplaçat de la direcció d'activitats que ell portava o feia que fossin com ell creia que havien de ser. Cada una d'aquestes tasques organitzatives, ara desvirtuades, tenia per a ell el nom del seu creador o el de l'entitat representativa: mossèn Batlle, Alexandre Galí, Joan Sales, Montserrat. La crisi més greu fou la de l'escoltisme. Heus aquí el que li fa dir: "Aquell *melting pot* de teories de Mounier, directives del Dr. Modrego i la decisió definitiva de trencar la unitat de l'escoltisme de mossèn Batlle, fou el desastre més gran per a Catalunya des de l'any 1936". (La cursiva és meua.) Mestres francesos, com ara Bernanos i Saint-Exupéry més tard, però sobretot Péguy, l'inspiren. De Péguy extreu el principi que hi ha un abisme entre mística i política i afirma: "Cal que la política se subordini a una mística, a un *sursum* molt més ample". Com a explicació del mal, recorre a les paraules sobre "la desorganització mental dels catalans" del seu pare, la pedagogia del qual veu buidada per "Rosa Sensat" de "tots els seus valors morals i cívics".

LA LLIÇÓ DEL MESTRE

Raimon Galí és un mestre. La seva lliçó no es pot esquivar perquè és aquí. Un dia vaig acompanyar Heribert Barrera a la presentació d'un dels grans llibres històrics de Raimon Galí. No hi havia gaire gent i més aviat totes eren persones grans. No m'hauria estranyat de veure-hi en Xandri i en Jaume Martínez Vendrell, en Pere Figuera i en Pallach, en Roviro i en Pey. Potser hi havia, gràcies a Déu, en Pere Carbonell i en Josep Espar. Però jo em sentia, al costat d'aquells dos homes, ben diferents, sovint elevats i de vegades malmenats, com en llegir aquest llibre, deutor de la paraula de Goethe: estimo els que volen l'impossible.